

مدیریت و فرماںدہی درسیج

سیدرضا میرزادہ

سرشناسه: میرزاده، سیدرضا، ۱۳۳۳-
عنوان و نام پدیدآور: مدیریت و فرماندهی در بسیج / سیدرضا میرزاده.
مشخصات نشر: قم: یقظه، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری: ۱۵۹ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۸۴-۸۱-۴
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۵۷] - ۱۵۹.
موضوع: نیروهای مسلح -- بسیج -- مدیریت
موضوع: Armed Forces -- Mobilization -- Management
موضوع: مدیریت
موضوع: Management
موضوع: مدیریت (اسلام)
موضوع: Management -- Religious aspects -- Islam
موضوع: فرماندهی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع: Command of troops -- Religious aspects -- Islam
رده‌بندی کنگره: ۷۸۹۱۵
رده‌بندی دیویی: ۳۵۵/۲۸۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۴۳۱۲۰

مدیریت و فرماندهی در بسیج

مؤلف: سیدرضا میرزاده
ناشر: یقظه
صفحه‌آرا: حسین قاسمیان
طراح جلد: محمدامین جندقی‌زاده
نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۸
شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۸۴-۸۱-۴
قیمت: ۲۰,۰۰۰ تومان

تقدیم به اسوه‌های مقاومت، رزمندگان هشت
سال دفاع؛ سروقامتانی که مشتاقانه به پیشواز
ناملایمات شتافتند و صبورانه زخم‌های وارده از
دشمن را تحمل کردند و امیدوارانه وصال حضرت
حق را روز شماری می‌کنند.

فهرست

مقدمه	۱۵
فصل اول: مدیریت چیست؟	
تاریخچه	۱۹
دوران تاریخ مدیریت	۲۰
۱) دوران باستان	۲۱
۲) دوران قرون وسطی	۲۱
۳) عصر انقلاب صنعتی	۲۱
مدیریت از حیث ماهیت	۲۱
مدیریت از حیث مسئولیت	۲۴
اهمیت و ضرورت مدیریت از دیدگاه اسلام	۲۵
دلایل پیچیدگی مدیریت	۲۷
تعریف مدیریت	۲۹
مفهوم مدیریت	۲۹
مدیریت در نظام ارزشی	۳۰
مدیریت در جوامع غربی (بافت مادی صرف)	۳۱
مدیریت در جوامع شرقی	۳۱
مدیریت در اسلام	۳۱
مدیریت در بسیج	۳۱
تعریف مدیریت اسلامی	۳۱
مدیریت و فرماندهی	۳۳

۳۳	منابع قدرت فرمانده یا مدیر
۳۴	مدیریت و رهبری
۳۵	تفاوت رهبری و مدیریت

فصل دوم: اصول مدیریت

۳۹	اصول مدیریت
۴۱	اصل برنامه ریزی
۴۳	هدف چیست ؟
۴۳	ویژگی های هدف
۴۳	مراحل برنامه ریزی
۴۴	انواع برنامه ریزی
۴۵	فواید و معایب برنامه ریزی
۴۵	فواید
۴۵	معایب
۴۶	ویژگی های یک برنامه ریزی مناسب
۴۶	اصل سازماندهی
۴۶	تعریف سازمان
۴۷	انواع سازمان های اجتماعی
۴۸	سازمان رسمی
۴۸	ویژگی های سازمان رسمی
۴۸	انواع سازمان های رسمی
۴۹	سازمان غیررسمی
۴۹	ویژگی های سازمان غیررسمی
۴۹	سازماندهی
۵۱	مراحل چهارگانه سازماندهی
۵۲	انواع سازماندهی
۵۳	سیستم
۵۴	انواع سیستم
۵۴	۱- سیستم باز
۵۴	۲- سیستم بسته
۵۵	انواع سیستم از حیث نقش و اهمیت
۵۵	اصل هدایت و رهبری
۵۷	هدایت در سازمان
۵۷	هدایت در اسلام

۵۹.....	اصل نظارت و کنترل
۵۹.....	نظارت و کنترل در قرآن
۶۰.....	نظارت و کنترل از نظر علم مدیریت
۶۰.....	۱- نظارت سازمانی (منطقه، ناحیه، مرکز حوزه، پایگاه، گردان عاشورا و الزهرا علیها السلام)
۶۱.....	۲- نظارت شخصی
۶۱.....	۳- نظارت عمومی
۶۱.....	فرایند نظارت و کنترل سازمانی
۶۱.....	نقش زمان در تحقق نظارت و کنترل
۶۲.....	تقسیم‌بندی نظارت و کنترل
۶۳.....	ویژگی‌های نظارت و کنترل

فصل سوم: تصمیم‌گیری

۶۷.....	تصمیم‌گیری
۶۸.....	مبانی تصمیم‌گیری در مدیریت اسلامی
۶۸.....	اهمیت تصمیم‌گیری
۶۹.....	آگاهی‌ها و تجربه‌های گذشته
۶۹.....	عوامل مؤثر در تصمیم‌گیری
۷۰.....	شیوه‌های تصمیم‌گیری
۷۰.....	۱- تصمیم‌گیری مستبدانه یا آمرانه
۷۱.....	۲- تصمیم‌گیری مشاوره‌ای
۷۲.....	۳- تصمیم‌گیری تسهیل‌کننده
۷۲.....	۴- تصمیم‌گیری تفویضی
۷۲.....	۵- تصمیم‌گیری محافظه‌کارانه
۷۳.....	مراحل تصمیم‌گیری
۷۳.....	انواع تصمیم‌گیری
۷۴.....	آفات تصمیم‌گیری
۷۵.....	شکل‌های تصمیم‌گیری
۷۵.....	چه کسانی در اتخاذ تصمیم مؤثرند؟

فصل چهارم: تفویض اختیار و تشکیل جلسه

۷۹.....	اختیار چیست؟
۷۹.....	منشأ اختیار کدام است؟
۷۹.....	تفویض یعنی چه؟
۸۱.....	تعریف تفویض اختیار
۸۲.....	اهمیت تفویض اختیار

۸۲.....	تقسیم‌بندی تفویض اختیار
۸۳.....	اصول تفویض اختیار
۸۴.....	فواید تفویض اختیار
۸۵.....	دلایل ضرورت تفویض اختیار
۸۵.....	شرایط تفویض اختیار
۸۵.....	فرایند تفویض اختیار
۸۶.....	موانع تفویض اختیار
۸۷.....	تشکیل جلسه
۸۷.....	ضرورت تشکیل جلسه
۸۸.....	تقسیم‌بندی جلسات
۸۸.....	راهکارهای اثربخشی جلسات
۸۹.....	الگوی یک جلسه مناسب

فصل پنجم: مدیریت در بسیج

۹۳.....	آشنایی با بسیج
۹۳.....	تعریف لغوی
۹۴.....	تعریف اصطلاحی
۹۴.....	تعریف بسیج در انقلاب اسلامی ایران
۹۶.....	تعریف فرهنگ و تفکر بسیج
۹۶.....	سلسله‌مراتب آشنایی با بسیج
۹۶.....	مبانی
۹۷.....	الف) قرآن
۹۷.....	ب) تاریخ اسلام
۹۷.....	ج) امام‌راحل
۹۷.....	د) مقام معظم رهبری
۹۸.....	ه) قانون اساسی
۹۸.....	و) قوانین موضوعه یا عادی
۹۸.....	ز) سایر قوانین و مقررات
۹۹.....	اصول
۹۹.....	الف) اصل خداآوری
۹۹.....	ب) اصل ولایت فقیه
۹۹.....	ج) اصل مردم‌محوری
۱۰۰.....	د) اصل داوطلبانه بودن
۱۰۰.....	ه) اصل فراگیری جنسی، صنفی، قومی، جغرافیایی و سنی

۱۰۰	و) اصل جوان‌گرایی
۱۰۱	ز) اصل انعطاف‌پذیری
۱۰۱	ح) اصل آمادگی
۱۰۱	ط) اصل بصیرت
۱۰۲	ی) اصل ساده‌زیستی
۱۰۲	عرصه‌ها
۱۰۲	۱- عرصه بازدارندگی
۱۰۲	۲- عرصه دفاع
۱۰۳	۳- عرصه فرهنگی
۱۰۳	۴- عرصه مدرسه و دانشگاه
۱۰۳	۵- عرصه امداد و درمان
۱۰۴	۶- عرصه امداد و نجات
۱۰۴	۷- عرصه امنیت اجتماعی
۱۰۴	۸- عرصه سازندگی
۱۰۵	کارکردها
۱۰۶	مأموریت‌ها
۱۰۶	۱- مأموریت‌های ذاتی یا تصریحی
۱۰۶	۲- مأموریت‌های همکاری
۱۰۷	۳- مأموریت‌های استنتاجی
۱۰۷	سلسله‌مراتب فرماندهی در بسیج
۱۰۸	سبک‌های مدیریت
۱۱۰	عوامل مؤثر در انتخاب یا اعمال سبک‌ها در مدیریت
۱۱۰	۱- توانایی و ویژگی‌های فردی
۱۱۰	۲- فرهنگ سازمانی
۱۱۰	۳- موقعیت و وضعیت
۱۱۱	سبک مدیریت در بسیج چیست؟
۱۱۱	اثربخشی، بهره‌وری و کارایی
۱۱۲	عوامل مؤثر در اثربخشی
۱۱۲	سازمان اثربخش
۱۱۳	کارایی چیست؟
۱۱۳	تفاوت کارایی و اثربخشی
۱۱۳	بهره‌وری چیست؟
۱۱۴	فن سخنوری
۱۱۴	علوم مؤثر در فن بیان یا آیین سخنوری

۱۱۵	اهمیت قدرت بیان یا سخنوری
۱۱۶	نمونه‌های تاریخی از نقش و تأثیر سخن
۱۱۷	عوامل مؤثر در فن سخنوری
۱۱۷	اهداف سخنرانی
۱۱۷	عوامل مؤثر در موفقیت سخنران

فصل ششم: ویژگی‌های مدیر بسیجی

۱۲۱	ویژگی‌های مدیر از نظر قرآن
۱۲۲	اصول مدیریت و فرماندهی از نظر امیرالمؤمنین علی (ع)
۱۲۵	مدیریت امام خمینی (ره) الگویی بی‌نظیر در عصر غیبت
۱۲۶	ویژگی‌های مدیر بسیجی از نظر مقام معظم رهبری
۱۲۷	مدیر بسیجی باید به سه عنصر زیرایمان داشته و معتقد باشد:
۱۲۸	تفکر بسیجی
۱۲۹	مصادیق و نمونه‌های مدیران بسیجی
۱۳۱	ویژگی‌های مدیر بسیجی در کردار و رفتار شهید رجایی
۱۳۱	سایر ویژگی‌های یک مدیر بسیجی
۱۳۲	ویژگی‌های سلبی مدیر بسیجی یا آفات مدیریت:

فصل هفتم: مدیریت اقشاری در بسیج

۱۳۷	ضرورت بحث
۱۳۷	تعریف قشر
۱۳۸	معیارهای مؤثر در قشربندی
۱۳۸	نقش‌ها از نظر خدمت در بسیج
۱۳۹	ویژگی‌های قشربندی اجتماعی
۱۳۹	اصل فراگیری در بسیج
۱۳۹	تقسیم‌بندی مدیران از حیث قشربندی عمومی
۱۴۰	تقسیم‌بندی مدیران از حیث قشربندی اختصاصی
۱۴۱	وجه تشابه اقشار با یکدیگر
۱۴۱	وجه تمایز اقشار با یکدیگر

فصل هشتم: نکته‌ها و توصیه‌های آموزنده

۱۴۵	مقاطع یک دوره مسئولیتی
۱۴۵	۱- مقطع شناخت
۱۴۶	۲- مقطع اعمال مسئولیت و پاسخگویی
۱۴۷	۳- مقطع پایان مسئولیت

۱۴۷	شیوه صدور دستور.....
۱۴۸	جدیت و اقتدار در کار.....
۱۴۸	آراستگی و نظم.....
۱۴۹	خوش بینی و حسن ظن.....
۱۴۹	تمرکزگرایی.....
۱۴۹	بهره‌وری.....
۱۵۰	نفوذ معنوی و افزایش انگیزه.....
۱۵۱	روش اقناعی.....
۱۵۱	فراهم کردن محیطی رضایت بخش.....
۱۵۳	توصیه‌هایی برای تعامل با اقشار.....
۱۵۴	سایر تعاملات مدیر بسیجی.....
۱۵۴	نقش خانواده کارکنان در موفقیت مدیر.....
۱۵۵	آگاهی، به روز بودن، بصیرت.....
۱۵۶	چند توصیه دیگر.....
۱۵۷	کتابنامه.....

مقدمه

مدیریت با خلقت بشر همراه بوده است و به اندازه‌ای اهمیت دارد که شقاوت و سعادت انسان‌ها به انجام صحیح یا غلط آن در همه عرصه‌ها وابسته است. بسیاری از دانشمندان معتقدند، کم‌تر یا بیشتر از ۳۰۰ سال است که مدیریت توانسته است خود را به عنوان یک علم مستقل معرفی کند. مدیریت هم زمان با پیشرفت بشر تکامل یافته و برپیشقدمی آن افزوده شده است. علی‌رغم وجود اختلاف در تعاریف، دانشمندان در اصول مدیریت بر ضرورت، اهمیت، پیشقدمی و علمی کردن و متناسب نمودن آن با تحولات تکنولوژیکی اشتراک نظر دارند. از زمان ظهور اسلام و نزول آیات وحی بر قلب مبارک پیامبر عظیم‌الشان اسلام، بر ضرورت رعایت معیارهای انسانی، اخلاقی و اسلامی در اداره امور خرد و کلان جامعه تأکید شده است. راه‌های تحقق مدیریت و دسترسی به سعادت برای بشریت به عنوان یک رسالت به پیامبر اکرم ﷺ ابلاغ شد. شاید به همین دلیل است که می‌گویند مدیریت، تنها علم و تجربه نیست بلکه و حتی مهم‌تر از علم و تجربه، هنری است خدادادی، که به صورت زمینی در اختیار بشر قرار گرفته تا از آن به وسیله علم و تجربه در مسیر هدف متعالی یعنی رسیدن به کمال گام بردارد. تألیف این کتاب در حد بضاعت گامی کوچک در این مسیر سخت و طاقت فرسا است. با عنایت به گستردگی بخش‌های مدیریت در مجموعه بزرگ بسیج، تمرکز بر این موضوع و طبقه‌بندی صحیح آن متناسب با دوره‌های آموزشی فراگیران (پایوران، افسران و نیروهای بسیجی) که در جایگاه فرماندهی و مدیریت قرار دارند، بسیار حائز اهمیت بوده.

نویسنده با توجه به پیشینه بحث، نیاز سنجی، نوع طبقه‌بندی دوره‌های آموزشی، و تطبیق متن و منابع با نیازها اقدام به تألیف نموده است. یکی از اهداف تألیف این کتاب ارائه منابعی متناسب با نیاز دوره‌های آموزشی بسیج در راستای ارتقای سطح آگاهی فراگیران در موضوع مدیریت و فرماندهی است.

به منظور هدایت صحیح فراگیران و تطبیق آنچه می‌آموزند با آنچه قرار است عمل نمایند، متن از دو بخش کلی «نظری و کاربردی» تشکیل شده است. ترتیب و توالی موضوعات در سرفصل‌ها، بخش‌ها و زیربخش‌ها دقیقاً رعایت شده است. علاوه بر آن با عنایت به این که در بعضی دوره‌ها فراگیران از مقاطع تحصیلی و سنی متفاوتی برخوردار هستند، ساختار متن به گونه‌ای تنظیم شده است که تا حدود زیادی نیاز فراگیران را برطرف نماید. در این کتاب با مراجعه به منابع علمی، از تجربیات گسترده نویسنده در عرصه مدیریت در بسیج حداکثر بهره‌برداری به عمل آمده است. همچنین سعی شده در بخش نظری و بخش کاربردی وجه مشترک دیدگاه‌های صاحب نظران علم مدیریت ارائه گردد، با این امید که مقبول درگاه خداوند متعال قرار گیرد. ان شاء الله.

سیدرضا میرزاده